EURÓPAI
BIZOTTSÁG

Brüsszel, 2026.4.29.
COM(2026) 174 final

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

a tengeri területrendezés keretének létrehozásáról szóló 2014/89/EU irányelv végrehajtásában elért előrehaladásról

Második jelentés

A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK

a tengeri területrendezés keretének létrehozásáról szóló 2014/89/EU irányelv végrehajtásában elért előrehaladásról

Második jelentés

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés 2
2. A végrehajtás előrehaladása a legutóbbi jelentés óta....3
   - 2.1. A tengeri területrendezési tervek elfogadása és felülvizsgálata 3
   - 2.2. A tengeri területrendezésről szóló irányelvben a tengeri területrendezési tervekre vonatkozóan meghatározott követelmények végrehajtása....6
     - 2.2.1. 5. cikk (1) bekezdés – Az ökoszisztéma-alapú megközelítés alkalmazása 7
     - 2.2.2. Környezeti, gazdasági, társadalmi és biztonsági szempontok figyelembevétele 9
     - 2.2.3. A koherencia előmozdítása 10
     - 2.2.4. A szárazföld–tenger kölcsönhatások....12
     - 2.2.5. Az érdekelt felek bevonása és nyilvános részvétel 13
     - 2.2.6. A rendelkezésre álló legjobb adatok felhasználása és az adatok megosztása 15
     - 2.2.7. Együttműködés a tagállamok között és a tengermedencék szintjén ..16
     - 2.2.8. Együttműködés harmadik országokkal 17
   - 2.3. A végrehajtással kapcsolatos kihívások....18
3. További lépések 20

1. BEVEZETÉS

Ez az Európai Bizottság második jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak a tengeri területrendezés keretének létrehozásáról szóló 2014/89/EU irányelv (a továbbiakban: a tengeri területrendezésről szóló irányelv) 14. cikkének (2) bekezdésében előírtak szerint. Áttekintést nyújt a tagállamok által a tengeri területrendezésről szóló irányelv végrehajtása terén 2022 óta[1] – az első bizottsági jelentés közzététele óta – elért eredményekről. A 14. cikk (2) bekezdése szerinti jelentéstételi kötelezettségekkel összhangban tényszerű és analitikus áttekintéssel szolgál az előrehaladásról.

A jelentés a következőkre összpontosít:

- a tagállamok által elért eredmények tengeri területrendezési terveik elfogadása, felülvizsgálata és aktualizálása terén,

- a tengeri területrendezésről szóló irányelv fő tervezési követelményeinek végrehajtása, beleértve az ökoszisztéma-alapú megközelítést, a környezeti, gazdasági, társadalmi és biztonsági szempontok és a szárazföld-tenger kölcsönhatások figyelembevételét, a más szakpolitikákkal való koherenciát, az érdekelt felek bevonását, az adatok felhasználását, valamint az EU-n belüli és a harmadik országokkal folytatott együttműködést,

- kialakuló minták, valamint a tagállamok közötti különbségek és közös kihívások, ahogy a tengeri területrendezés a megvalósítás első szakaszából továbblép a következő tervezési ciklusokba.

A Bizottság elemzéséből kitűnik, hogy a tengeri területrendezésről szóló irányelv végrehajtása Unió-szerte előrehaladott állapotban van. Jelenleg a 22 parti tagállam közül 20 fogadott el legalább egy tengeri területrendezési tervet, és sokan már felülvizsgálták, módosították vagy célzottan aktualizálták terveiket. Több tagállam már második vagy harmadik tervezési ciklusába lép, ami azt jelzi, hogy a tengeri területrendezés kezdeti előkészítéséről áttértek a rutinszerű végrehajtásra, nyomon követésre és adaptív felülvizsgálatra.

Ez a jelentés elsősorban a tagállamok által benyújtott tengeri területrendezési terveken és kapcsolódó dokumentumokon, valamint az európai tengeri területrendezési platformon rendelkezésre álló információkon, továbbá a Bizottság számára készített háttértanulmány[2], egy végrehajtási párbeszéd[3], bizottsági dokumentumok[4], valamint projektek és egyéb források[5]

---

1 A BIZOTTSÁG JELENTÉSE AZ EURÓPAI PARLAMENTNEK ÉS A TANÁCSNAK a tengeri területrendezés keretének létrehozásáról szóló 2014/89/EU irányelv végrehajtásában elért előrehaladásról, COM(2022) 185 final.

2 Study on the implementation by EU Member States of Directive 2014/89/EU on Maritime Spatial Planning.

3 Végrehajtási párbeszéd Costas Kadis biztossal a tengeri területrendezésről szóló irányelv végrehajtásáról – óceánok és halászat.

4 A tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv értékelése, SWD(2025) 50.

5 Például lásd: Zaucha et al. „Implementing the EU MSP Directive: Current status and lessons learned in 22 EU Member States”, *Marine Policy*, 2025.

révén gyűjtött bizonyítékokon alapul. Ezek együttesen képezik a jelen értékelés elemzési alapját.

2. A VÉGREHAJTÁS ELŐREHALADÁSA A LEGUTÓBBI JELENTÉS ÓTA

2.1. A tengeri területrendezési tervek elfogadása és felülvizsgálata

A tengeri területrendezésről szóló irányelv 15. cikkének (3) bekezdése előírja a tagállamok számára, hogy 2021. március 31-ig hozzanak létre tengeri területrendezési terveket, és a tengeri területrendezési terv közzétételét követő három hónapon belül értesítsék a Bizottságot és az érintett tagállamokat (14. cikk (1) bekezdés).

Ez a szakasz az előző, a 2022. május 3. és 2026. január 1. közötti időszakra vonatkozó bizottsági jelentés óta a tengeri területrendezési tervek végrehajtása terén elért eredményeket foglalja össze.

A tengeri területrendezésről szóló irányelvben meghatározott 2021. március 31-i határidő ellenére a tengeri területrendezési tervek elfogadásával és felülvizsgálatával kapcsolatos határidők és megközelítések továbbra is eltérőek az EU-ban. A bizonyítékok gyűjtésének határidejéig **a 22 parti tagállam közül 20** fogadta el tengeri területrendezési tervét, és az elfogadás üteme 2022 óta jelentősen felgyorsult. 2022 és 2024 között nyolc tagállam fogadta el tervét, míg Portugália és Dánia ugyanebben az időszakban fejezte be az elfogadást és az első aktualizálásokat[6]. A tengeri területrendezésről szóló irányelv végrehajtásának biztosítása érdekében a Bizottság 2021 és 2023 között nyolc kötelezettségszegési eljárást indított[7], amelyek közül hat lezárásra került azt követően, hogy a szóban forgó tagállamok sikeresen elfogadták tengeri területrendezési terveiket. **Görögország és Horvátország**[8] még nem fogadott el az összes tengervízre kiterjedő tervet, bár ennek kidolgozása mindkét tagállamban folyamatban van. A Bizottság szorosan együttműködik mindkét tagállammal annak érdekében, hogy segítse őket a tengeri területrendezési terveik mielőbbi elfogadásában.

A 2021. évi határidő késedelmes betartásának okai főként a hosszadalmas eljárásokban (pl. környezeti vizsgálatok és az intézmények közötti koordináció), az összetett irányításban, a Covid19-cel kapcsolatos fennakadásokban, valamint politikai vagy geopolitikai tényezőkben

---

6 Bulgária (2023), Dánia (2023), Észtország (2022), Spanyolország (2023), Franciaország (2022), Olaszország (2024), Ciprus (2023), Portugália (Azori-szigetek részterülete, 2024), Románia (2023) és Svédország (2022).

7 2021 és 2023 között kötelezettségszegési eljárások indultak Bulgária, Görögország, Spanyolország, Horvátország, Olaszország, Ciprus, Portugália és Románia ellen, mivel nem dolgozták ki és nem nyújtották be a Bizottságnak a tengeri területrendezésről szóló irányelvben előírt tengeri területrendezési terveket. 2023-ban a Bulgária (INFR(2022)2025) és Spanyolország (INFR(2022)2027) ellen indított ügyeket lezárták. A Ciprus (INFR(2021)2227), Portugália (INFR(2023)2042) és Románia (INFR(2021)2224) elleni ügyeket 2024-ben lezárták. Az Olaszország elleni ügyre (INFR(2021)2223) vonatkozó keresetet 2024 decemberében visszavonták. Csak a Horvátország (INFR(2021)2225) és Görögország (INFR(2021)2226) ellen indított ügyek lezáratlanok.

8 Görögországot illetően az Európai Unió Bírósága 2025. február 27-én ítéletet hozott a C-128/24. sz. ügyben (Európai Bizottság kontra Görög Köztársaság), amelyben megállapította, hogy Görögország nem teljesítette a tengeri területrendezésről szóló irányelvből eredő kötelezettségeit. Görögország 2025 áprilisában hagyta jóvá a tengeri térségre vonatkozó nemzeti területrendezési stratégiát, beleértve a tengeri területek térképeit is. Emellett megállapodás született a teljes terv (még folyamatban lévő) elfogadásának ütemezéséről.

keresendők. Egyes esetekben a késedelmek nagyrészt adminisztratív jellegűek voltak, és az elfogadás röviddel a határidő után történt.

A legtöbb „korai alkalmazó” jelenleg felülvizsgálati vagy módosítási ciklusban tart. Több tagállam (pl. Belgium, Bulgária, Spanyolország, Franciaország, Hollandia, Svédország) már elindította a teljes körű felülvizsgálatot, míg mások (pl. Németország, Észtország, Lettország, Litvánia, Málta, Lengyelország) időközi értékeléseket zártak le, vagy beütemezték a soron következő felülvizsgálatokat.

Összességében a kezdeti elfogadásról áttértek a célzott aktualizálásokra, az első teljes felülvizsgálati ciklusokra. Ugyanakkor az a két tagállam, amely még nem fogadott el tengeri területrendezési tervet, folytatja az erre irányuló munkát.

1. táblázat: A tengeri területrendezési terv elfogadásának és felülvizsgálatának jelenlegi helyzete a 22 parti tagállamban[9].

Tagállam	A jelenlegi terv elfogadásának időpontja	Korábbi tervek	Felülvizsgálati eljárások és kiegészítő allokációs tervek
Belgium	2019. május	Az első elfogadott tengeri területrendezési terv: 2014. március	Belgium harmadik tengeri területrendezési tervének (2026–2032) előkészítése folyamatban van – 2023-ban megkezdődött a tengeri területrendezési terv felülvizsgálata, a munkaértekezletet nyilvános konzultáció követte. Az új tervet előreláthatólag 2026-ban fogadják el.
Bulgária	2023. május	/	2023-ban és 2024-ben megvalósíthatósági tanulmány készült. A formális aktualizálás a tervek szerint 2027 végére fejeződik be.
Horvátország	Folyamatban van	/	/
Ciprus	2023. december	/	Jelenleg nem zajlik felülvizsgálat.
Dánia	2023[10]	/	A tervet módosították 2024-ben (a tengeri területrendezés terv hivatalos kiegészítése révén), elsősorban a tengeri megújuló energiára és a biológiai sokféleségre vonatkozó új célok integrálása érdekében, majd 2025-ben ismét, a tengeri területrendezésről szóló törvény módosítása okán, amely a kijelölt területeken kívüli ideiglenes tesztelési és kutatási projektekre vonatkozó rendszert vezetett be.
Észtország	2022. május	/	A nyomon követés és az éves cselekvési terv felülvizsgálata folyamatban van. A hivatalos felülvizsgálati folyamatot 2026–2027-re tervezik

[9] Részletesebb információ, valamint a nemzeti tervekre mutató hivatkozások a következő oldalon találhatók: Countries | The European Maritime Spatial Planning Platform (Országok | Az európai tengeri területrendezési platform).

[10] Dánia 2021-ben hat hónapos nyilvános konzultációra bocsátotta első tengeri területrendezési tervét. A terv tervezete attól a pillanattól kezdve jogilag kötelező erejű, hogy konzultáció céljából közzétették. 2023-ban végrehajtási rendeletként tették közzé.

Tagállam	A jelenlegi terv elfogadásának időpontja	Korábbi tervek	Felülvizsgálati eljárások és kiegészítő allokációs tervek
			a nemzeti jogban előírt ötéves felülvizsgálati ciklus keretében.
Finnország	2020. december	/	A felülvizsgálat 2024. januárban/februárban vette kezdetét; a terv felülvizsgálatára/elfogadására előreláthatólag 2027-ig kerül sor.
Franciaország	Második rész (stratégiai dokumentumok): 2025. november	Első rész: 2019 Második rész: 2022. május /	A nemzeti stratégia 2024. júniusi jóváhagyását követően Franciaország a közelmúltban felülvizsgálta tengeri területrendezési terveinek stratégiai részét annak érdekében, hogy új területeket jelöljön ki, különösen a tengeri szélerőműparkok és a „szigorúan” védett területek számára, valamint egyéb kapcsolódó módosítások végrehajtása érdekében.
Németország	2021. szeptember	Az első tengeri területrendezési terv elfogadása: 2009	2025-ben közzétettek egy területfejlesztési tervet, amely a tengeri szélenergiára vonatkozó tengerhasznosítási ágazati stratégiát vázolja fel. A német tengeri területrendezési terv folyamatban lévő félidős felülvizsgálata 2026-ban fejeződik be.
Görögország	Folyamatban van	/	/
Írország	2021. június	/	2024 októberében került elfogadásra a déli partvidéki kijelölt tengeri területre vonatkozó terv (DMAP) (a tengeri megújulóenergia-termelés területeit jelöli ki azon cél elősegítése érdekében, hogy 2030-ig 5 GW tengeri szélenergia-kapacitás jöjjön létre).
Olaszország	2024. szeptember	/	Jelenleg nem zajlik felülvizsgálat.
Lettország	2019. május	/	Az időközi értékelő jelentés 2024 októberében került elfogadásra. A felülvizsgálati folyamat várhatóan 2025 őszén veszi kezdetét.
Litvánia	2021. szeptember	Az első elfogadott tengeri területrendezési terv: 2015. június	A terv felülvizsgálatára előreláthatóan 2030-ban kerül sor. A 2024. évi tematikus terv és stratégiai környezeti vizsgálat (SKV) felvázolta a tengeri szélerőműparkok helyszíneit és kapcsolódásaikat a parthoz.
Málta	2015. július	/	Az első belső felülvizsgálat befejeződött. Továbbra is folyamatban van a végrehajtás, a következő lépéseket illetően várják a kormányzati iránymutatást.
Hollandia	2022. március	Az első terv elfogadása: 2009[11]	Az Északi-tengerre vonatkozó program (2022–2027) részleges felülvizsgálata folyamatban van, többek között a tengeri megújuló

[11] Az Északi-tengerre vonatkozó, a 2009–2015-ös időszakra szóló szakpolitikai dokumentum.

Tagállam	A jelenlegi terv elfogadásának időpontja	Korábbi tervek	Felülvizsgálati eljárások és kiegészítő allokációs tervek
		Második terv elfogadása: 2015. december[12]	energiára vonatkozó magasabb célértékek figyelembevétele érdekében. A Parlamentnek 2025. április 22-én benyújtásra került a részleges felülvizsgálat tervezete; nyilvános konzultáció 2025. május 19-től; a véglegesítés 2026-ban várható.
Lengyelország	2021. április, technikai változtatással 2022. decemberben[13]		Időközi értékelés közzétéve 2025. május 9-én; az aktualizálásra vonatkozó határozat meghozatala; a minisztérium finanszírozást kér; a széles körű aktualizálás 2026-ban veszi kezdetét (a költségvetés rendelkezésre állásától függően), és várhatóan 2,5–3 évet vesz igénybe.
Portugália	2019. december (kontinentális területek és Madeira) és 2024. október (Azori-szigetek)	/	A tengeri megújuló energiára vonatkozó allokációs terv (PAER, 2025) automatikusan kapcsolódik a *Plano de Situacão do Ordenamento do Espaço Maritimo Nacional* (PSOEM) című dokumentumhoz.
Románia	2023. november	/	Jelenleg nem zajlik felülvizsgálat.
Spanyolország	2023. február	/	A felülvizsgálat 2024-ben indult; az öt spanyol tengeri alkörzetre vonatkozó mind az öt tervet felül kell vizsgálni a jogszabályban előírt 2027. december 31-i határidőig.
Szlovénia	2021. július	/	Jelenleg nem zajlik felülvizsgálat. A következő hivatalos felülvizsgálatra várhatóan 2031-ben kerül sor, az előkészítő munka pedig 2029-ben veszi kezdetét.
Svédország	2022. február	/	A terveket felülvizsgálták többek között a tengeri megújuló szélenergia fejlesztésére vonatkozó új célok elérése és védett tengeri területek létrehozása érdekében – 2025 januárjában módosítási javaslattervezeteket nyújtottak be a kormánynak.

2.2. A tengeri területrendezésről szóló irányelvben a tengeri területrendezési tervekre vonatkozóan meghatározott követelmények végrehajtása

A következő szakaszokban azt értékeljük, hogyan hajtották végre a tagállamok a tengeri területrendezésről szóló irányelvben meghatározott minimumkövetelményeket. Az elemzés

[12] A második területrendezési terv, az Északi-tengerre vonatkozó, a 2016–2021-es időszakra szóló szakpolitikai dokumentum a 2009–2015-ös időszakra szóló dokumentum aktualizálása.

[13] Egy kanadai olaj- és gázkoncesszor jogi fenyegetését követően, amelynek nyugat-pomerániai tengeri jogai kimaradtak a 2021. évi tervből, a tengeri területrendezési terv 2022. évi felülvizsgálata – amelyet „technikai változtatásnak” minősítettek – három vízgyűjtő terület esetében tett kiigazítást annak érdekében, hogy magukba foglalják a tevékenységeket, elkerülve ezáltal a kártérítési igényeket és új stratégiai környezeti vizsgálat (SKV) vagy nyilvános konzultáció szükségességét.

felépítése az irányelv vonatkozó rendelkezésein alapszik, és a nemzeti tengeri területrendezési tervekben és a kapcsolódó végrehajtási keretekben alkalmazott megközelítéseket vizsgálja.

A tengeri területrendezésről szóló irányelv rugalmas keretet hoz létre, amely széles mérlegelési jogkört biztosít a tagállamok számára azzal kapcsolatban, hogy miként hajtják végre az irányelv követelményeit nemzeti alkotmányos rendelkezéseikkel, közigazgatási struktúráikkal, jogrendszereikkel és sajátos tengeri adottságaikkal összhangban. Ennek eredményeként a tagállamok különböző tervezési modelleket, irányítási rendszereket és technikai megoldásokat fogadtak el az irányelv rendelkezéseinek megvalósítása érdekében.

A következő szakaszokban szereplő összehasonlító megfigyelések és az eltérő végrehajtási szintekre vagy módokra tett utalások ezért leíró és elemző jellegűek. Céljuk, hogy Unió-szerte megkönnyítsék az összehasonlítást, azonosítsák a tendenciákat és kiemeljék a végrehajtási mintákat. A különböző megközelítések választását nem tekintik meg nem felelésnek vagy nem kielégítő végrehajtásnak.

2.2.1. 5. cikk (1) bekezdés – Az ökoszisztéma-alapú megközelítés alkalmazása

Általánosságban elmondható, hogy a tagállamok a tengeri területrendezésről szóló irányelv 5. cikkének (1) bekezdésével összhangban hivatkoztak az ökoszisztéma-alapú megközelítés (EBA) alkalmazására a tengeri területrendezésben. A gyakorlatban azonban az ökoszisztéma-alapú megközelítés alkalmazásának mértéke és következetessége országonként jelentősen eltér, és különböző alkotmányos, közigazgatási és szabályozási keretektől függ. Az ökoszisztéma-alapú megközelítésre széles körben hivatkoznak a tengeri területrendezés célkitűzéseinek vezérelveként, és azt főként a kísérő környezeti vizsgálati eljárások révén hajtják végre.

Unió-szerte a stratégiai környezeti vizsgálat[14] (SKV) vált az ökoszisztéma-alapú megközelítés megvalósításának elsődleges eszközévé. A környezeti alapértékek, a terheléselemzések, az alternatívák értékelése és a mérséklési intézkedések jellemzően az ökológiai összetevők és az emberi terhelés köré szerveződnek, és gyakran támaszkodnak a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv[15] mutatóira és nyomonkövetési kereteire. Sok esetben a stratégiai környezeti vizsgálat – adott esetben a megfelelő értékeléssel[16] együtt – a fő bizonyítékforrás arra vonatkozóan, hogy stratégiai szinten figyelembe vették az ökoszisztémák közötti kölcsönhatásokat, a kumulatív terheléseket és a környezeti korlátokat.

A legtöbb tengeri területrendezési terv ezért eljárási szempontból alkalmazza az ökoszisztéma-alapú megközelítést, nem pedig a terv írásbeli leírásában szereplő kifejezetten ökoszisztéma-alapú övezeti szabályok vagy küszöbértékek révén. Az ökoszisztéma-alapú megközelítés

---

[14] A bizonyos tervek és programok környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló 2001. június 27-i 2001/42/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel összhangban.

[15] Az Európai Parlament és a Tanács 2008/56/EK irányelve (2008. június 17.) a tengeri környezetvédelmi politika területén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról (tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv).

[16] A vadon élő madarak védelméről szóló, 2009. november 30-i 2009/147/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvvel (ez az eredeti 79/409/EGK irányelv kodifikált változata) és a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről szóló, 1992. május 21-i 92/43/EGK tanácsi irányelvvel összhangban.

területi döntésekre való befolyásának mértéke jelentős eltéréseket mutat. Számos tagállamban a stratégiai környezeti vizsgálat megállapításai bizonyíthatóan megalapozták a felhasználás konkrét típusaira (nevezetesen a tengeri megújuló energiára, a kitermelésre és a hajózásra) vonatkozó övezeti döntéseket, biztosítékokat, feltételeket vagy kizárásokat. Más tagállamokban az ökoszisztéma-alapú megközelítés szempontjai általánosabb szinten maradnak, és a környezeti korlátokkal várhatóan elsősorban a projektengedélyezési szakaszban készülő környezeti hatásvizsgálatok foglalkoznak majd.

A tagállamok általában rögzítik az ökoszisztéma-alapú megközelítés végrehajtását a meglévő uniós környezetvédelmi keretekben, különösen a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelvben, a Natura 2000 jogszabályokban és a nemzeti tengermegfigyelési rendszerekben. Gyakran hivatkoznak a jó környezeti állapottal kapcsolatos célkitűzésekkel való összhangra, de csak néhány terv ülteti át ezt a szándékot strukturált, mutatókon alapuló értékelési keretekbe vagy kumulatív hatásvizsgálatokba, amelyek közvetlenül kihatnak a tervezési döntésekre[17]. Máshol az ökoszisztéma működésére és rezilienciájára való hivatkozás nagyrészt leíró jellegű. Az ökoszisztéma-alapú megközelítés alkalmazása az irányítási modellek közötti különbségeket is tükrözi. A központosított rendszerek általában nemzeti szintű környezeti vizsgálatokra támaszkodnak az ökoszisztémák szempontjainak beépítése során. Eközben a többszintű vagy szövetségi rendszerek megosztják az ökoszisztéma-alapú megközelítés végrehajtását a nemzeti és szubnacionális folyamatok között, ami néha egyenlőtlen alkalmazást eredményez a tengermedencék között. A tengermedencéken vagy egy partvidéki térségen alapuló tervezési megközelítések segítettek egyes tagállamoknak abban, hogy az ökoszisztéma-értékeléseket a regionális ökológiai feltételekhez igazítsák, támogatva az ökoszisztéma-alapú megközelítés nagyobb mértékben helyszínhez szabott alkalmazását.

Példák a bevált gyakorlatokra[18]:

- Írország egy célkitűzéseken alapuló stratégiai környezeti vizsgálatot alkalmazott, amely a nemzeti tengertervezési keret valamennyi szakpolitikáját összevetette az SKV-irányelv valamennyi aspektusára (biológiai sokféleség, emberi egészség, víz, éghajlat, táj, kulturális örökség stb.) kiterjedő stratégiai környezetvédelmi célkitűzésekkel. A stratégiai környezeti vizsgálat bizonyítékokkal szolgál a teljes átvilágítási/területfelmérési nyomvonalról, a stratégiai környezeti vizsgálat célkitűzéseit alkalmazó iteratív vizsgálatokról, valamint az integrált Natura hatásvizsgálatról és a megfelelő értékelésről. A stratégiai környezeti vizsgálat nyilatkozata kifejti, hogy a konzultáció és az értékelés milyen változásokat eredményezett a nemzeti tengertervezési keretben. Ez jó példa arra, hogy a stratégiai környezeti vizsgálat egyértelműen befolyásolta a terv tartalmát.

[17] Ezt az észrevételt alátámasztja a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv végrehajtásának bizottsági értékelése. A végleges jelentés (COM(2020) 259) megjegyzi, hogy a jó környezeti állapot meghatározására szolgáló küszöbértékek megállapítása terén lassú az előrehaladás, és hogy jelentősek az eltérések a tekintetben, hogy a tagállamok hogyan határozzák meg a jó környezeti állapotot a mutatók révén, ami azt jelzi, hogy az értékelés alapjául szolgáló mutatók kijelölése továbbra is hiányos és egyenetlen.

[18] További nemzeti példákért lásd a háttértanulmányt. A stratégiai környezeti vizsgálat integrációja több országra kiterjedő megközelítésének jó példája a „Stratégiai ökoszisztéma-alapú tervezés a Balti-tenger fenntartható jövőjéért” (SEABAS) projekt, amelyet jelenleg az Interreg balti-tengeri programja finanszíroz.

- Dánia 2023. évi stratégiai környezeti vizsgálata minden egyes tengeri területrendezési módosítást a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv mind a 11 mutatója alapján értékel, mutatóspecifikus terhelési táblázatok segítségével annak vizsgálatára, hogy az akvakultúra- és kitermelési területek eltávolítása vagy a tengeri megújuló energia és a szén-dioxid-tárolási övezetek bővítése hogyan érinti a jó környezeti állapotot. Ez a strukturált megközelítés megerősíti a terheléselemzés, a jó környezeti állapotra vonatkozó célkitűzések és a végleges övezeti döntések közötti közvetlen kapcsolatot.
- Észtország stratégiai környezeti vizsgálata ötvözi a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv szerinti terheléselemzést a kumulatív hatás modellezésével (PlanWise4Blue)[19]. A madarakra és denevérekre nézve – különösen a Rigai-öbölben a szélerőműparkok koncentrált fejlesztéséből eredő – magas kockázatot mutató modelleredmények a szélenergia-területek áthelyezéséhez, valamint a bányászati, akvakultúra- és védelmi tevékenységek célzott mérséklésének bevezetéséhez vezettek.

Összességében a tengeri területrendezési tervek legutóbbi felülvizsgálatai azt mutatják, hogy egyértelmű előrelépés történt az 5. cikk (1) bekezdésének végrehajtása terén, a környezeti adatok szisztematikusabb felhasználásával, a kumulatív terhelés elemzésével és a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv célkitűzéseihez való kapcsolódás révén. Ugyanakkor az ökoszisztéma-alapú megközelítés gyakorlati alkalmazása továbbra is egyenlőtlen mértékű az egyes országok között. Ez részben a fogalom eltérő nemzeti értelmezéseit és egy uniós szintű, fokozottan operatív keret hiányát tükrözi. Bár az ökoszisztéma-alapú megfontolások széles körben teret kapnak a stratégiai környezeti vizsgálat és a kapcsolódó eljárások révén, a jövőbeli tervezési ciklusokban lehetőség nyílik arra, hogy ezeket az elemzéseket szisztematikusabban ültessék át egyértelműen megfogalmazott területi rendelkezésekbe, döntéshozatali kritériumokba, illetve magukba a tengeri területrendezési tervekbe foglalt nyomonkövetési intézkedésekbe.

2.2.2. Környezeti, gazdasági, társadalmi és biztonsági szempontok figyelembevétele

Összességében a tagállamok a tengeri területrendezésről szóló irányelv 6. cikke (2) bekezdésének b) pontjával összhangban szisztematikusan tekintetbe vették a környezeti, gazdasági, társadalmi és biztonsági szempontokat a tengeri területrendezési tervek elkészítése és végrehajtása során. Általában a környezeti megfontolások kapták a legnagyobb figyelmet, és következetesen beépültek a tengeri területrendezési tervekbe, ami jól mutatja a szoros kapcsolatot a stratégiai környezeti vizsgálat folyamataival és az összhangot az uniós környezetvédelmi jogszabályok szerinti kötelezettségekkel. A gazdasági szempontokkal elsősorban a kulcsfontosságú tengerhasznosítási ágazatok – nevezetesen a tengeri megújuló energia, a tengeri közlekedés, a kikötők és a kék gazdaság egyéb tevékenységei (például az akvakultúra) – területi szervezése révén foglalkoztak. Eközben a társadalmi megfontolásokat egyenlőtlenül építették be, gyakran az érdekelt felekkel (például a halászati ágazattal) folytatott konzultáció és magas szintű tervezési célkitűzések, nem pedig célzott elemzési keretek révén.

[19] PlanWise4Blue | The European Maritime Spatial Planning Platform (PlanWise4Blue | Az európai tengeri területrendezési platform).

A biztonsági szempontok – különösen a tengeri biztonsággal és a védelemmel kapcsolatos korlátok – általában a területek kijelölésekben, az útvonal-meghatározási intézkedésekben, valamint a tilalmi vagy korlátozott használatú övezetekben jelentek meg.

Példák[20] biztonsági szempontokra a tengeri területrendezési tervekben:

A biztonsági követelmények több tengeri területrendezési tervbe is beépülnek. Írország projektszintű navigációt, valamint kutatási-mentési kockázatértékeléseket ír elő (többek közt a Tengeri Navigációsegítő Hatóságok Nemzetközi Szervezete [IALA] által kidolgozott eszköztár révén), összhangban a nemzeti vészhelyzeti és védelmi tervezéssel. Franciaország tengeri nagyrégiókra vonatkozó tervei külön kockázatelemzési szakaszokat, valamint a tengerfelügyeletre és a reagálási képességre vonatkozó intézkedési lapokat tartalmaznak. Svédország támogatja a tengeri forgalomirányítási rendszereket – amelyek várhatóan több mint 60 %-kal csökkentik az ütközések és a megfeneklések számát –, és azonosítja a kikötői és navigációs csatornák biztonsági hiányosságainak kezeléséhez szükséges korszerűsítéseket. Ezek a példák megmutatják, hogy a tengeri területrendezés hogyan javíthatja a tengeri biztonságot a strukturált értékelés és a szakmai hatóságokkal folytatott egyeztetés révén.

A közelmúlt fejleményei azt mutatják, hogy a leíró megközelítésről fokozatosan áttértek a célkitűzések közötti kompromisszumok strukturáltabb mérlegelésére. A tengeri területrendezés felülvizsgálata során több tagállam fokozottan törekedett arra, hogy egyensúlyt teremtsen a tengeri megújuló energia hasznosításának felgyorsítására irányuló igény, a biológiai sokféleség védelmének szükségessége, a halászat más ágazatokkal való együttélésének lehetővé tétele és a hajózás biztonságának garantálása között. A tengeri területekért folyó növekvő verseny és a kritikus infrastruktúrák védelmének szükségessége fényében egyre nagyobb hangsúlyt kapnak a biztonsági megfontolások, miközben a gazdasági és környezetvédelmi célkitűzéseket az első tervezési ciklushoz képest immár egyértelműbben a tengeri területrendezési tervek szintjén határozzák meg.

Ezen előrelépés ellenére továbbra is vannak különbségek a társadalmi-gazdasági és biztonsági elemzések perspektívája és gyakorlati megvalósításuk mértéke tekintetében. A környezeti tényezők terén már bevettebb módszereket alkalmaznak, és javult az adatok rendelkezésre állása, míg a társadalmi hatásokat és a kumulatív társadalmi-gazdasági következményeket gyakran minőségileg kezelik. Összességében a tagállamok a tengeri területrendezést egyre inkább stratégiai keretként használják a környezeti, gazdasági, társadalmi és biztonsági megfontolások összeegyeztetésére, bár a módszertanok terén további fejlesztések várhatók, amint a tagállamok belépnek a következő tervezési ciklusokba.

2.2.3. A koherencia előmozdítása

Az első végrehajtási ciklus óta a tagállamok fokozatosan növelték a tengeri területrendezés és a kapcsolódó szakpolitikák, stratégiák és tervezési folyamatok közötti koherencia előmozdítására irányuló erőfeszítéseiket, a tengeri területrendezésről szóló irányelv 6. cikke (2) bekezdésének c) pontjában előírtaknak megfelelően. Mostanra valamennyi parti tagállam kifejezetten elismeri, hogy a tengeri területrendezés koordinációs keretként szolgál a tengeri

[20] *További példákért lásd a háttértanulmányt.*

környezet környezetvédelmi, ágazati és területi célkitűzéseinek összehangolásához, bár a különböző szakpolitikák közötti összhang mértéke országonként eltérő.

E célkitűzés elérésének legkövetkezetesebb megközelítése a tengeri környezetvédelmi szakpolitikákban figyelhető meg[21], amelyeket összehangoltak a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelvben, valamint a madárvédelmi[22] és az élőhelyvédelmi[23] irányelvben előírt célkitűzésekkel és bizonyítékokkal. A környezetvédelmi követelmények sok esetben tükröződnek a területek kijelölésében, a tervezési feltételekben vagy a védelmi rendelkezésekben, amelyeket stratégiai környezeti vizsgálati eljárások támasztanak alá. Más tagállamokban a következetességet inkább átfogó szintű hivatkozások és eljárási koordináció révén közelítik meg, a konkrét szakpolitikai integrációval pedig későbbi szakaszokban vagy eseti alapon foglalkoznak.

A legtöbb tagállam kifejezetten hivatkozik a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelvvel és a víz-keretirányelvvel[24] való kapcsolatokra, gyakran a környezeti célkitűzések és a területek kijelölésének összehangolása révén. Egyes esetekben ugyanazok a hatóságok felügyelik mind a tengeri területrendezésről szóló irányelv, mind a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv végrehajtását, ami megkönnyíti az adatok és a szakértelem megosztását.

Példa bevált gyakorlatra[25]: Franciaország teljes mértékben integrált eszközt alkalmaz a tengeri nagyrégiók szintjén (*Documents Stratégiques de Façade*, DSF), amely egyszerre szolgál tengeri területrendezési tervként és stratégiai keretként a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv végrehajtásához. A környezetvédelmi kötelezettségek (Natura 2000 hálózat, a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv célkitűzései, a víz-keretirányelv szerinti kötelezettségek) beépülnek a DSF dokumentumok felhasználási térképeibe és az egyes tengeri nagyrégiók cselekvési terveibe (amelyek tematikus intézkedési lapokból állnak), biztosítva, hogy a területrendezési iránymutatást és a gazdálkodási intézkedéseket egyetlen tervezési dokumentumban foglalják össze.

A környezetvédelmi politikán túl a tengeri területrendezést ma már fokozottabban alkalmazzák az energiaügyi, tengeri közlekedési, kikötőfejlesztési és part menti tervezési keretekkel való koordináció javítására. A tervek közelmúltbeli felülvizsgálatai és célzott aktualizálásai tükrözik annak jobb megértést, hogy a tengeri területrendezés hogyan hat a nemzeti ágazati stratégiákra, különösen ott, ahol jelentős területi következmények merülnek fel. Az irányítási struktúrák, a tervezési ciklusok és a jogi felhatalmazások terén fennálló különbségek továbbra

[21] Lásd még a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv értékelését (SWD(2025) 50), 1. rész – Koherencia fejezet.

[22] Az Európai Parlament és a Tanács 2009/147/EK irányelve (2009. november 30.) a vadon élő madarak védelméről (kodifikált változat).

[23] A Tanács 92/43/EGK Irányelve (1992. május 21.) a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről.

[24] Az Európai Parlament és a Tanács 2000/60/EK irányelve (2000. október 23.) a vízpolitika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról.

[25] További példákért lásd a háttértanulmányt.

is befolyásolják az összehangolást, de a tengeri területrendezést egyre inkább stabil referenciakeretként ismerik el ezen interakciók kezelése során.

Bizonyos esetekben, és különösen a zsúfolt területeken a koherens tervezés érdekében fontolóra kell venni azt is, hogy különböző érdekelt felek közösen használják a teret. Számos tagállamban egyre inkább mérlegelik a szinergiákat és a területmegosztási lehetőségeket, többek között a többcélú területekre vonatkozó újabb megközelítések révén, amelyek jellemzően tengeri megújuló energiaforrásokat és akvakultúrát foglalnak magukban, vagy ötvözik az energetikai infrastruktúrával és a biológiai sokféleséggel kapcsolatos célkitűzéseket. Bár minden tagállamban léteznek mechanizmusok az interakciók értékelésére, ezek a megközelítések továbbra is nagyrészt kutatási jellegűek, és a formális tervezési eljárások helyett projektalapú kísérletekre támaszkodnak. Az eleve többfunkciós megközelítés tényleges megvalósításához az érintett érdekelt felek határozott elkötelezettségére és korai bevonására is szükség lenne.

Összességében a tengeri területrendezés végrehajtása során szerzett tapasztalatok azt mutatják, hogy a formális konzisztencia-ellenőrzésektől fokozatosan el kell mozdulni az érdemibb koordináció felé. Bár a tagállamok eltérő megközelítéseket alkalmaznak, általános tendencia, hogy a koherenciát beépítik a rutinszerű irányítási rendszerekbe, amit minisztériumközi koordinációs mechanizmusok, megosztott adatrendszerek és a tervek iteratív felülvizsgálatai támogatnak. Ez a tendencia várhatóan folytatódik a tengeri területrendezés előrehaladtával, amint a tagállamok későbbi tervezési ciklusokba lépnek.

2.2.4. A szárazföld–tenger kölcsönhatások

A tengeri területrendezésről szóló irányelv 4. cikkének (2) bekezdésében és 6. cikke (2) bekezdésének a) pontjában előírtaknak megfelelően valamennyi tagállam figyelmet fordított a szárazföld-tenger kölcsönhatásokra tengeri területrendezési kereteiben. A szárazföld és a tenger közötti kölcsönhatások mélysége, hatóköre és intenzitása azonban országonként jelentősen eltér, ami az alkotmányos rendelkezések, a közigazgatási hatáskörök és a szabályozási hagyományok közötti különbségeket tükrözi, különösen a tengeri és szárazföldi tervezési hatóságok közötti felelősségmegosztás tekintetében.

A legtöbb tagállam a szárazföld-tenger kölcsönhatásokat átfogó szempontként kezeli ahelyett, hogy teljes mértékben integrált tervezési megközelítést alkalmazna. A tengeri területrendezési tervek általában olyan kulcsfontosságú kapcsolódási pontokat azonosítanak, mint a kikötők, a hajók hozzáférése, az energia- és hálózati összeköttetések, a partvédelem, a szárazföldről eredő környezeti terhelések, valamint a part menti ökológiai folytonosság. A stratégiai környezeti vizsgálat folyamatai gyakran támogatták e kapcsolódási pontok integrációját azáltal, hogy rámutattak a tengeri és part menti szakpolitikák kumulatív hatásaira és a köztük lévő összhang szükségességére.

Előrehaladottabb megközelítés figyelhető meg ott, ahol az intézményi intézkedések lehetővé teszik a tengeri és szárazföldi tervezési rendszerek közötti szoros koordinációt. Ezekben az esetekben a tengeri területrendezési tervek egyértelműbb iránymutatást nyújtanak a tengeri térségek használatának összehangolásához a szárazföldi infrastruktúrával, a part menti fejlesztési keretekkel és a környezetgazdálkodási célkitűzésekkel. Több tagállam nagyobb figyelmet fordított a szárazföld-tenger kölcsönhatásokra a tengeri területrendezési tervei közelmúltbeli aktualizálása során, különösen a tengeri megújuló energia fokozott kiépítésére,

valamint a kikötőfejlesztésre és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra vonatkozó igényekre reagálva.

Ezzel szemben azokban a tagállamokban, ahol az irányítási struktúrák széttagoltabbak vagy a szárazföldi és a tengeri tervezési hatáskörök erősen elkülönülnek (ahol a tengeri területrendezési tervek csak a kizárólagos gazdasági övezetre terjednek ki), a szárazföld-tenger kölcsönhatásokra gyakran átfogó referenciák révén utaltak, és a végrehajtást nagyrészt a projektszintű döntéshozatali és ágazati engedélyezési folyamatokra hagyták.

2.2.5. Az érdekelt felek bevonása és nyilvános részvétel

Valamennyi tagállam intézkedéseket vezetett be annak érdekében, hogy a tengeri területrendezésről szóló irányelv 6. cikke (2) bekezdésének d) pontjával és 9. cikkével összhangban biztosítsa az érdekelt felek bevonását és a nyilvánosság részvételét a tengeri területrendezésben. A nyilvánosság részvételét a jogszabályban előírt tervezési és környezeti vizsgálati eljárások egyetemesen tartalmazzák, biztosítva a konzultáció minimálisan előírt és jogilag megfelelő lehetőségeit. Mivel a tengeri területrendezés jelentős környezeti megfontolásokkal és hatásokkal jár, a tagállamoknak alkalmazniuk kell a nyilvánosság részvételéről szóló irányelv[26] elveit, amikor bevonják az érdekelt feleket és a nyilvánosságot a tengeri területrendezési folyamatba, különösen a stratégiai környezeti vizsgálat elvégzésekor.

Ezen alapkövetelményeken túl az érdekelt felek bevonására vonatkozó megközelítések jelentősen eltérnek az egyes nemzeti viszonyok függvényében, tükrözve az alkotmányos struktúrák, a közigazgatási hagyományok, a tervezési kultúrák és a szabályozási keretek közötti különbségeket.

A tagállamokban az érdekelt felek bevonása a túlnyomórészt formális konzultációs gyakorlattól általában továbblépett egy strukturáltabb és egyes esetekben folyamatos szerepvállalási modell felé. A tengeri területrendezési tervek első generációja nagyrészt a tengeri területrendezés előkészítő szakaszában folytatott nyilvános konzultációkra és a stratégiai környezeti vizsgálat folyamatára támaszkodott. Az újabb tervek és a folyamatban lévő felülvizsgálatok egyre inkább célzott ágazati egyeztetésekkel, tematikus munkaértekezletekkel, kétoldalú eszmecserékkel és digitális eszközökkel, például interaktív térképezési platformokkal egészítették ki a nyilvános konzultációkat[27].

Egyértelmű tendencia figyelhető meg az ágazatok közötti együttműködés megerősítése terén, különösen az energia, a tengeri közlekedés, a környezetvédelem, a halászat és a part menti fejlesztés területén működő hatóságok és érdekelt felek körében. Több tagállamban állandó vagy félig állandó tanácsadó vagy koordinációs testületeket, valamint tárcaközi bizottságokat hoztak létre a végrehajtás és a nyomon követés támogatására, lehetővé téve, hogy az érdekelt felekkel folytatott párbeszéd az elfogadási szakaszon túl a nyomon követésre és a felülvizsgálatra is kiterjedjen. Ahol léteznek ilyen megállapodások, hozzájárulnak a nagyobb

[26] Az Európai Parlament és a Tanács 2003/35/EK irányelve (2003. május 26.) a környezettel kapcsolatos egyes tervek és programok kidolgozásánál a nyilvánosság részvételéről, valamint a nyilvánosság részvétele és az igazságszolgáltatáshoz való jog tekintetében a 85/337/EGK és a 96/61/EK tanácsi irányelv módosításáról.

[27] Az Európai Bizottság tanulmánya az érdekelt felek tengeri területrendezésbe való bevonásáról, 2023 – https://maritime-spatial-planning.ec.europa.eu/media/document/15560.

átláthatósághoz, kiszámíthatósághoz és a tengeri területrendezés eredményeivel kapcsolatos közös felelősségvállaláshoz.

Példák a bevált gyakorlatokra:

- Ciprus a jól megtervezett és átlátható konzultációs folyamat szemléletes példája. A folyamat két országos konzultációs szakaszból áll, amelyek városonként kombinálják a nyilvános prezentációkat az írásbeli beadványok online platformjával, és valamennyi térképtervezetet nyilvánosan hozzáférhetővé tesznek. Fontos megjegyezni, hogy az észrevételek kézzelfogható változásokat eredményeztek a tengeri területrendezési tervekben. Például akvakultúra-egységeket helyeztek át az energetikai infrastruktúrával való konfliktusok elkerülése érdekében, a hajózási kockázatok csökkentése érdekében külön kábellerakási övezeteket vezettek be, és többcélú területeket hoztak létre az olyan tevékenységek párhuzamos jelenlétének kezelésére, mint az energia, a közlekedés, az idegenforgalom, a kulturális örökség és a védelem. Az észrevételekről és válaszokról szóló összesítő jelentés dokumentálta, hogy a visszajelzések hogyan alakították a végleges tervet, biztosítva a teljes nyomonkövethetőséget.
- Hollandiában a halászati érdekelt felek strukturált és folyamatos szerepvállalási folyamat révén vesznek részt a tengeri területrendezésben, amely intenzívebbé vált akkor, amikor a tengeri megújuló energia bővítéséhez kapcsolódóan felülvizsgálták az északi-tengeri tengeri területrendezési tervet. A jogszabályban előírt nyilvános konzultációkon túl az olyan halászati szervezetek, mint a VisNed (holland halászati szövetség) és a POV (holland halászati termelői szervezet) külön ágazati párbeszédben és célzott egyeztetéseken is részt vesznek. Ez a folyamat foglalkozik a halászattal kapcsolatos aggályokkal, például a halászterületekhez való hozzáféréssel, a biztonsággal és az együttéléssel, valamint a környezetvédelmi és energetikai célkitűzésekkel, az átláthatóság támogatásával és a tájékozott kompromisszumokkal. Továbbra is maradnak kihívások, többek között a területi konfliktusok, a biztonsági kockázatok és az adathiány esetei. Az egymással versengő érdekek kiegyensúlyozása érdekében olyan innovatív megoldásokat vizsgálnak, mint a dinamikus övezetmeghatározás és az együttműködésen alapuló kutatás (pl. tengeri szélenergia-ökológiai program [Wozep]). A holland megközelítés összhangban van a tengeri területrendezésről szóló irányelvvel, és magában foglalja a nemzetközi együttműködést a szomszédos északi-tengeri országokkal.

Ugyanakkor az érdekelt felek bevonásának mélysége, folytonossága és egyensúlya továbbra is egyenetlen. Míg az intézményi érdekelt felek és a jól szervezett ágazati szereplők – különösen a nagy tengerhasznosítási iparágak – általában jól integrálódnak a tervezési folyamatokba, a helyi közösségek, a kisüzemi halászat, az akvakultúra-ágazat szereplői, a kisebb gazdasági szereplők és a civil társadalmi szervezetek bevonása továbbra is sokkal egyenetlenebbül alakul, és gyakran eseti konzultációkra korlátozódik, ahelyett, hogy szisztematikusan és tartósan érvényesülne a tervezési ciklus során. A közigazgatási szervek és az érdekelt felek kapacitásbeli korlátai, a különböző kormányzati szintek eltérő megbízatásai és a tengeri területrendezési folyamatok összetettsége egyes tagállamokban továbbra is akadályozza a következetesebb és inkluzívabb szerepvállalást.

2.2.6. A rendelkezésre álló legjobb adatok felhasználása és az adatok megosztása

A tagállamok tengeri területrendezését a tengeri területrendezésről szóló irányelv 6. cikke (2) bekezdésének e) pontjával és 10. cikkével összhangban az adatok széles körű és egyre strukturáltabb felhasználása segíti. Valamennyi tengeri területrendezési terv a meglévő környezeti, társadalmi-gazdasági és ágazati adatkészletek kombinációjára támaszkodik, és különösen az uniós jogszabályok, nevezetesen a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv, a madárvédelmi és az élőhelyvédelmi irányelv, valamint a vonatkozó ágazati keretek alapján létrehozott adatokra, amelyeket tengermedence-szintű vagy uniós szintű források, például az EMODnet, a Kopernikusz tengeri szolgáltatása és az Európai Tengeri Atlasz egészítenek ki.

A hatóságok az adatfelhasználást a legtöbb esetben olyan célzott nemzeti folyamatokon vagy platformokon keresztül szervezik meg, amelyek összefogják a különböző illetékes hatóságoktól és nyomonkövetési rendszerektől származó információkat.

A stratégiai környezeti vizsgálat általában a környezeti adatok összeállításának és validálásának elsődleges mechanizmusa, amelyet aztán integrálnak a tengeri területrendezési tervekbe. A környezeti alapértékek, a terheléselemzések és a kumulatív hatásvizsgálatok jellemzően a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv nyomonkövetési adataira, a Natura 2000 jegyzékekre, a tengerfenék nemzeti feltérképezésére, a halászati és hajózási adatkészletekre, valamint ágazatspecifikus információkra (pl. tengeri megújuló energia, kikötők, kábelek) támaszkodnak. Több tagállam kifejezetten a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv mutatóira, indikátoraira és értékelési ciklusaira támaszkodik, amelyek környezetvédelmi alappal szolgálnak az adatok felhasználásának módjához a tengeri területrendezési terveikben, míg mások közvetettebb módon támaszkodnak a fentiekre, hogy kontextuális bizonyítékként segítsék a tengeri területrendezési tervek kidolgozását és az engedélyezési döntéseket.

Számos tagállam beruházott a nemzeti vagy regionális tengeri adatinfrastruktúrába a tengeri területrendezés támogatása érdekében. Ilyen infrastruktúrák például a tengeri geoportálok, a közös GIS-platformok és a döntéshozatalt támogató eszközök, amelyek lehetővé teszik a használatok, a korlátozások és a környezeti érzékenységek térbeli egymásra vetítését. Egyes esetekben ezeket a rendszereket úgy alakították ki, hogy ne csak a tengeri területrendezési tervek elkészítését támogassák, hanem a stratégiai környezeti vizsgálatokat, a megfelelő értékeléseket és az azt követő projektszintű engedélyezéseket is, javítva a tervezési és engedélyezési szakaszok közötti következetességet.

Ugyanakkor jelentős különbségek figyelhetők meg a tagállamok között az adatok összehasonlíthatósága és operatív felhasználása terén, ami az adatok rendelkezésre állása és a technikai kapacitás közötti különbségeket tükrözi. A tengeri területrendezési tervek vagy a stratégiai környezeti vizsgálatok számos esetben kifejezetten elismerik az adatok korlátozottságát, különösen az ökoszisztéma-szolgáltatásokkal, a kumulatív terhelésekkel, az éghajlatváltozás hatásaival és a társadalmi-gazdasági kölcsönhatásokkal kapcsolatban. Amennyiben hiányosak az adatok, a tengeri területrendezési tervek általában elővigyázatossági megközelítést alkalmaznak, a részletes elemzést a következő tervezési ciklusokra halasztják, vagy projektszintű értékelésekre támaszkodnak a bizonyítékok pontosítása érdekében.

Példák a bevált gyakorlatokra:

- Spanyolország az INFOMAR platformot használja a tengeri területrendezés, a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelv és a partiövezet-gazdálkodási hatóságok által igényelt adatkészletek és engedélyezési kritériumok harmonizálására, megkönnyítve a szakpolitikai területek közötti operatív összehangolást.
- Különösen a balti és északi-tengeri tagállamok használják rendszeresen a HELCOM-VASAB, az OSPAR és az uniós finanszírozású tengeri területrendezési projektek keretében kidolgozott regionális adatállományokat és eszközöket.

2.2.7. Együttműködés a tagállamok között és a tengermedencék szintjén

A tengeri területrendezésről szóló irányelv 6. cikke (2) bekezdésének f) pontjával és 11. cikkével összhangban tovább erősödött a tagállamok közötti együttműködés a tengeri területrendezés terén. Az együttműködés a tengeri területrendezési folyamatok általános jellemzője, különösen a közös tengermedencékben, és formális eljárások, regionális keretek és projektalapú együttműködés kombinációján keresztül valósul meg. Az együttműködés mértéke és jellege, valamint a tervezési eredményekre gyakorolt tényleges hatása azonban tengermedencénként és országonként jelentősen eltér.

A legtöbb tagállam rendelkezik a szomszédos országokkal való konzultációra, koordinációra és információcserére szolgáló mechanizmusokkal. Ezek jellemzően a stratégiai környezeti vizsgálattal és a tengeri területrendezéssel kapcsolatos konzultációk, kétoldalú találkozók és a regionális tengermedencék struktúráiban való részvétel formáját öltik. A stratégiai környezeti vizsgálat keretében folytatott, határokon átnyúló konzultációk továbbra is az együttműködés legrendszeresebb és jogilag legmegbízhatóbb csatornái, amelyek biztosítják a korai értesítést, a dokumentáció cseréjét és a határokon átnyúló környezeti hatások figyelembevételét. Ezek a folyamatok számos esetben segítettek jobban összehangolni a tényalapokat, a környezeti vizsgálatokat és a tervezési előfeltevéseket az országok között.

A hivatalos konzultációkon túl az együttműködést gyakran a meglévő regionális irányítási keretek révén szervezik meg – például a Balti-tengerrel foglalkozó HELCOM-VASAB tengeri területrendezési munkacsoporton, az OSPAR-hoz kapcsolódó struktúrákon és az Atlanti-óceán északkeleti részén az Északi-tenger medencéjére vonatkozó kezdeményezésen –, valamint a Barcelonai Egyezmény tengerparti övezet integrált kezeléséről szóló jegyzőkönyvének összehangolt végrehajtásán keresztül. Ezek a keretek közös elveket, iránymutatást biztosítanak, továbbá fórumokat a párbeszédhez, ami viszont elősegíti a területrendezési megközelítések összehangolását, különösen a környezetvédelmi célkitűzések, a hajózás és a tengeri megújuló energia tekintetében. Emellett az uniós finanszírozású projektek és platformok kiegészítő szerepet játszanak azáltal, hogy elősegítik a közös tanulmányokat, a közös módszertanokat és a kísérleti alkalmazásokat, különös tekintettel a kumulatív hatásvizsgálatokra, az ökoszisztéma-alapú megközelítésekre és a határokon átnyúló adatfelhasználásra[28].

[28] Az EU az évek során jelentős pénzügyi támogatást nyújtott a több országra kiterjedő tengeri területrendezési együttműködés fejlesztéséhez. Az Interreg balti-tengeri programja például több mint 20 éve támogatja a témával kapcsolatos együttműködési projekteket. Más Interreg programok is nyújtottak pénzügyi támogatást, többek között az Interreg Dél-Balti-tenger program (pl. SEAPLANSPACE projekt) és az Interreg Északi-tenger program (pl. NORSAIC projekt).

Példa bevált gyakorlatra:

Az Északi-tenger medencéjére vonatkozó kezdeményezés (GNSBI) – amelyet Hollandia és Franciaország indított 2023-ban – kilenc, az Északi-tengerrel határos országot fog össze (Belgium, Dánia, Franciaország, Németország, Írország, Hollandia, Norvégia, Svédország, Egyesült Királyság). Célja, hogy javítsa a tengeri területrendezés és a tengergazdálkodás koherenciáját a medence egészében azáltal, hogy összehangolja a prioritásokat olyan területeken, mint a tengeri megújuló energia, a halászat/akvakultúra, a hajózás és a természetvédelem, valamint azzal, hogy támogatja az ökoszisztéma-alapú, határokon átnyúló megközelítést a közös vizek felhasználásának optimalizálása érdekében. A meglévő fórumokkal, például az északi tengerek melletti országok energetikai együttműködésével (NSEC), valamint az Atlanti-óceán északkeleti körzete tengeri környezetének védelméről szóló oslói és párizsi egyezményekkel (OSPAR) együttműködve megerősíti a miniszterek, a hatóságok és az érdekelt felek közötti koordinációt, valamint előmozdítja az adatok és az ismeretek megosztását. Hat önkéntes technikai munkafolyamat (az irányítás, a többcélú/közös felhasználás, a természetvédelem, a kumulatív hatások, a halászat hosszú távú kilátásai és a tudásmegosztás) strukturált keretet biztosít a kumulatív terhelések kezeléséhez és az ökológiai korlátok fenntartásához.

A gyakorlatban a tagállamok közötti és a tengermedencék szintjén folytatott együttműködés továbbra is eltérő mértékben befolyásolja a konkrét területrendezési döntéseket. Míg egyes tagállamokról kiderült, hogy összehangolják az övezetbe sorolással, a folyosókkal vagy a környezetvédelmi biztosítékokkal kapcsolatos döntéseket, az együttműködés sok esetben elsősorban a kölcsönös tájékoztatást és információcserét szolgálja, nem pedig közös vagy összehangolt tervezési eredmények elérését. A tervezési ciklusok, a tengeri területrendezési tervek jogi státusza, a közigazgatási hatáskörök és a nemzeti prioritások közötti különbségek továbbra is akadályozzák a mélyebb integrációt.

2.2.8. Együttműködés harmadik országokkal

A legtöbb tagállam együttműködik harmadik országokkal, különösen akkor, ha ennek nyomós okai vannak, mint például a közös tengermedencék, a migrációs ökoszisztémák vagy a határokon átnyúló tengeri tevékenységek. A gyakorlatban ez az együttműködés elsősorban a meglévő struktúrákon, például regionális tengeri egyezményeken, nemzetközi szervezeteken és uniós projekteken[29] keresztül valósul meg, nem pedig hivatalos kétoldalú tengeri területrendezési megállapodások útján. Azok a tagállamok, amelyeknek a Balti-tengeren, a Földközi-tengeren, a Fekete-tengeren és az Atlanti-óceán északkeleti térségében nem uniós országokkal van közös tengeri határuk, szisztematikusabb kétoldalú együttműködésről

[29] A tengeri területrendezéssel kapcsolatos számos folyamatban lévő uniós finanszírozású projekt nem uniós országokat is érint (pl. MEDIGREEN, NESBp). Az Interreg programok, amelyekben a harmadik országok a tagállamokkal egyenrangú félként vesznek részt, különleges lehetőséget kínálnak a harmadik országokkal folytatott tengeri területrendezési együttműködés fejlesztésére is, erre számos példa található az Interreg fekete-tengeri program, az Interreg ADRION program (amely az Adriai- és a Jón-tengerre terjed ki) és a Földközi-tenger esetében.

számolnak be. Egyes tengermedencékben a geopolitikai fejlemények kihatottak a regionális és kétoldalú együttműködés folytonosságára és hatókörére.

Megállapítást nyert, hogy a harmadik országokkal folytatott együttműködés a stratégia kialakítása és az információcsere szintjén a legfejlettebb. A tagállamok rendszerint részt vesznek regionális platformokban és technikai fórumokon az adatok megosztása, a környezetvédelmi célkitűzések összehangolása és az ágazati fejlemények megvitatása céljából, különösen a környezetvédelemmel, a hajózás biztonságával, a halászattal és az akvakultúrával, valamint az új felhasználási módokkal, például a tengeri megújuló energiával kapcsolatban. Ezek az interakciók hozzájárulnak a tudatosság növeléséhez és a kölcsönös megértés javításához, de csak ritkán eredményeznek összehangolt vagy közösen elfogadott területrendezési megoldásokat. Több esetben az együttműködés oka valamely meghatározott időtartamra szóló, uniós finanszírozású projekt vagy regionális kezdeményezés volt, ami széttagolt eredményekhez vagy a projektfinanszírozás megszűnését követően az együttműködés megszűnéséhez vezetett.

A bizonyítékok arra utalnak, hogy a harmadik országokkal folytatott együttműködés hatékonyabb, ha régóta fennálló regionális struktúrákba ágyazódik, és ha nemzetközi egyezményekből eredő környezetvédelmi kötelezettségekhez kapcsolódik. Ugyanakkor továbbra is korlátozottak azok a rendszerszerű mechanizmusok, amelyek révén az ilyen együttműködés konkrét tengeri területrendezési rendelkezéseket vagy összehangolt területrendezési intézkedéseket eredményezne. Összességében előrelépés történt a párbeszéd fenntartása és az információk megosztása terén. Ugyanakkor a jövőbeli tervezési ciklusok egyik tartós kihívása továbbra is az, hogy a tagállamok mennyire képesek a harmadik országokkal kapcsolatos szempontokat mélyebben és következetesebben beépíteni a tengeri területrendezés végrehajtásába.

2.3. A végrehajtással kapcsolatos kihívások

Az előző jelentéstételi ciklus óta a tengeri területrendezés végrehajtása során szerzett tapasztalatok megerősítették, hogy a tengeri területrendezés mára az uniós tengerpolitikai irányítás központi és szilárdan megalapozott elemévé vált. Egyre inkább referenciakeretként szolgál a tengeri területek különböző felhasználási módjainak megszervezéséhez, valamint a nemzeti szintű és a tengermedencék szintjén folytatott szakpolitikai koordináció támogatásához. Ugyanakkor számos olyan terület van, ahol a tengeri területrendezés szerepe tovább erősíthető, hogy megfeleljen a változó szakpolitikai célkitűzéseknek és a tengeri területekre vonatkozó növekvő igényeknek.

Az első kihívás a különböző kormányzati szintek közötti ágazatközi koordinációhoz kapcsolódik. A tengeri területrendezés már most is közös területi keretet biztosít, amelyben egyaránt figyelembe veszik a környezeti, gazdasági és társadalmi célkitűzéseket. Ugyanakkor az energiaügyre, a környezetre, a halászatra, az akvakultúrára, a közlekedésre, a biztonságra és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodásra vonatkozó szakpolitikák közötti egyre szorosabb kölcsönhatások miatt egyre inkább elvárás, hogy a tengeri területrendezés ne csak az ágazatok közötti, hanem a nemzeti, regionális és helyi hatóságok közötti koherenciát is elősegítse. Számos tagállamban a tengeri területrendezés végrehajtásáért viselt felelősség a kormányzás különböző szintjei között oszlik meg, ami bonyolultabbá teszi a koordinációs folyamatokat. Bár a legtöbb esetben léteznek koordinációs mechanizmusok, azok hatékonysága változó, és a végrehajtás során szerzett tapasztalatok arra engednek következtetni, hogy tovább lehetne

erősíteni a tengeri területrendezés szerepét, amely stabil koordinációs pillérként összekapcsolja az ágazati politikákat, stratégiákat, célokat és végrehajtási eszközöket a kormányzás különböző szintjein. Emellett a tér iránti növekvő igény fokozza annak szükségességét, hogy az ágazatok egymást átfedő vagy szomszédos területeken működjenek, és így már a kezdetektől fogva és az érdekelt felekkel szoros együttműködésben tervezzék meg a „beépített többcélú felhasználást” szem előtt tartó megközelítést.

Egy másik kihívás a tengeri területrendezés regionális és tengermedencékre vonatkozó dimenziója. A tengermedencék szintjén folytatott együttműködés a tengeri területrendezési folyamatok bevett jellemzőjévé vált, amelyet regionális egyezmények, uniós finanszírozású projektek és már kialakult együttműködési platformok támogatnak. Mindazonáltal a geopolitikai megfontolások, a tervezési ciklusok, a nemzeti megbízatások és a végrehajtási megközelítések közötti különbségek korlátozhatják azt, hogy a regionális célkitűzések mennyiben tükröződnek rendszerszerűen a területrendezési eredményekben. A regionális megközelítések megerősítése hozzájárulhatna ahhoz, hogy a közös terhelések, a kumulatív hatások és a határokon átnyúló infrastruktúraigények kezelése következetesebbé váljon, a nemzeti hatáskörök tiszteletben tartása mellett.

További kihívást jelent, hogy az eszközöket koherensebbé kell tenni a környezetvédelmi szakpolitikákkal, különösen a tengervédelmi stratégiáról szóló keretirányelvvel és a kapcsolódó természetmegőrzési és -helyreállítási követelményekkel és keretekkel, valamint az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás célkitűzéseivel. A tengeri területrendezési folyamatok eljárási szempontból általában jól igazodnak ezekhez a szakpolitikákhoz, különösen a stratégiai környezeti vizsgálatok és az adatmegosztás révén. Mivel azonban a szakpolitikai célkitűzések egyre inkább az ökoszisztémák állapotára, rezilienciájára és helyreállítására, valamint az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodására összpontosítanak, indokolt a tengeri területrendezés további pontosítása annak biztosítása érdekében, hogy támogassa e célkitűzések területrendezési döntésekbe való átültetését. A tengeri területrendezés pontosításának módjai közé tartozik a szárazföld-tenger kölcsönhatások, a part menti kiszolgáltatottság és az éghajlatváltozás okozta változások területi következményeinek fokozottabb figyelembevétele, valamint a kék gazdaság ágazatai fenntartható fejlődésének további támogatása.

Egy másik felmerülő kihívás az adatok és ismeretek rendszerezéséhez és felhasználásához kapcsolódik. Jelentős előrelépés történt a tengeri adatinfrastruktúra és a tengeri területrendezésre vonatkozó döntéstámogató eszközök fejlesztése terén, gyakran uniós szintű kezdeményezésekre és regionális együttműködésre építve. A tengeri területrendezés fejlődésével párhuzamosan egyre nagyobb az érdeklődés az óceánmegfigyelési és monitoringrendszerekkel való kapcsolatok erősítése iránt, annak érdekében, hogy támogassák az adaptív tervezést, javítsák a kumulatív hatások megértését, és megerősítsék a különböző szakpolitikai területeken a döntéshozatal bizonyítékalapját.

Végezetül a tengeri területekkel kapcsolatos uniós kezdeményezések növekvő száma arra utal, hogy a szakpolitikai keret egészében nagyobb koherenciára és egyszerűsítésre van szükség. Egyre inkább elvárás, hogy a tengeri területrendezés több ágazat, stratégia, terv és jelentéstételi követelmény metszéspontjában működjön. Bár ez tükrözi a tengeri területrendezésben rejlő integráló potenciált, egyúttal azt is hangsúlyozza, mennyire fontos, hogy a tengeri területrendezés egyszerűsítse, ne pedig tovább növelje a meglévő kormányzási összetettséget. A célkitűzések, a határidők és a szakpolitikák közötti információáramlás további

összehangolása fokozhatja a tengeri területrendezés mint alapvető tervezési és koordinációs eszköz hatékonyságát.

Összességében a fent ismertetett kihívások arra utalnak, hogy lehetőség nyílik a tengeri területrendezésről szóló irányelv által lefektetett szilárd alapokon való további építkezésre. Az egymást követő tervezési ciklusok során szerzett tapasztalatok szilárd alapot nyújtanak annak mérlegeléséhez, miként lehetne tovább erősíteni a tengeri területrendezést mint az uniós óceánkormányzás központi pillérét, többek között a tengeri területrendezésről szóló irányelv közelgő felülvizsgálatával és a 2025 júniusában elfogadott óceánügyi paktumban bejelentett jövőbeli óceánpolitikai jogszabály kidolgozásával összefüggésében[30].

3. TOVÁBBI LÉPÉSEK

A tengeri területrendezésről szóló irányelv elfogadása óta az uniós tengervizeket szabályozó szakpolitikai és jogi keret jelentősen megváltozott. A tengeri területrendezés ma olyan környezetben működik, amelyben gyorsul a tengeri megújuló energia kiépítése, erősödnek a környezetvédelmi és helyreállítási célkitűzések, a biztonsági és rezilienciával kapcsolatos megfontolások egyre inkább központi szerepet kapnak, és egyre erősebb az igény az integrált óceánpolitikai irányítás iránt. Ezek a fejlemények hangsúlyozzák a tengeri területrendezés mint kulcsfontosságú koordinációs eszköz stratégiai jelentőségét, ugyanakkor rávilágítanak a tervezésével és végrehajtásával kapcsolatos korlátaira is.

A tengeri területrendezést széles körben azon kevés eszközök egyikeként ismerik el, amelyek képesek összekapcsolni az ágazati politikákat, a környezetvédelmi célkitűzéseket és a területrendezési döntéshozatalt a tengeri szakterületek között. Ugyanakkor a tengeri területrendezés végrehajtása során szerzett tapasztalatok strukturális kihívásokra is rávilágítottak. Ezek közé tartozik az olyan alapvető fogalmak következetlen értelmezése, mint az ökoszisztéma-alapú megközelítés, a szárazföld-tenger kölcsönhatások eltérő kezelése, a tengeri érdekelt felek egyenlőtlen figyelembevétele, az adatok és a nyomon követés széttagolt megközelítése, valamint korlátozott kapacitás a határokon átnyúló és harmadik országbeli tervezési eredmények összehangolására.

Ezzel összefüggésben az európai óceánügyi paktum részeként bejelentették az óceánpolitikáról szóló jövőbeni jogszabályt, amely egységes uniós keretet hoz létre az óceánok egészségének védelme és a kék gazdaság fenntartható fejlesztése érdekében. Az óceánpolitikai jogszabály olyan kiemelt óceánpolitikai irányítási kezdeményezés, amely a tengeri területrendezésről szóló irányelv felülvizsgálatára fog épülni. A jogszabály kitűzött célja az lesz, hogy megerősítse és korszerűsítse a tengeri területrendezést olyan stratégiai eszközként, amely az óceánügyi paktum prioritásait és azok végrehajtását szolgálja, a nemzeti szintű fokozott ágazatközi koordináció és a tengermedencékre irányuló szervezettebb megközelítés keretében. E végrehajtási jelentés megállapításai időszerű tényalapot biztosítanak majd a 2014/89/EU irányelv felülvizsgálatához és az óceánpolitikáról szóló jövőbeli jogszabály kidolgozásához.

Összegzésképpen ez a jelentés azt mutatja, hogy a tengeri területrendezés az EU-ban az érettség új szakaszába lépett, jóllehet továbbra is fennáll néhány tartós kihívás. Számos tagállam jelenleg a második vagy harmadik tervezési ciklusában tart, és egyre inkább a tengeri

[30] COM(2025) 281; https://oceans-and-fisheries.ec.europa.eu/european-ocean-pact_en?prefLang=hu&etrans=hu.

területrendezési tervek felülvizsgálatára, célzott aktualizálására, valamint végrehajtásuk nyomon követésére összpontosít. Ez lehetőséget teremt arra, hogy a tervezés inkluzívabb, holisztikusabb és célorientáltabb irányba mozduljon el, egyértelműbb döntéshozatali szabályokkal, a nyomon követéssel és az adaptív irányítással való szorosabb kapcsolatokkal, valamint a szakpolitikák és a tengermedencék közötti jobb koherenciával.